

Spis treści

Wprowadzenie.....	15
--------------------------	-----------

Rozdział 1

Przedmiot, struktura i metoda nauki finansów 17

1.1. Zjawiska i procesy oraz stosunki finansowe jako przedmiot nauki finansów 17	
1.1.1. Etymologia pojęcia „finanse” 18	
1.1.2. Finanse w ujęciu „zdroworozsądkowym” i naukowym 19	
1.1.3. Główne podejścia do analizy zjawisk (procesów) finansowych 22	
1.1.4. Ryzyko i niepewność a współczesne finanse 23	
1.1.5. Procesy globalizacji a współczesne i przyszłe finanse 25	
1.2. Struktura współczesnej nauki finansów 28	
1.2.1. Rozwój ekonomii a rozwój nauki finansów (proces wyodrębniania się i usamodzielniania) 29	
1.2.2. Specyfika i status finansów jako dyscypliny naukowej 30	
1.2.3. Pozostałe subdyscypliny i nowe nurty nauki finansów - wybrane przykłady 36	
1.2.4. Finanse sfery nieformalnej („mafijne”) 36	
1.2.5. E-finance (e-finance) 39	
1.2.6. Mikrofinanse 42	
1.2.7. Finanse porównawcze (komparatystyka finansowa) 44	
1.3. Otoczenie współczesnej nauki finansów 46	
1.4. Metoda badawcza nauki finansów 49	
1.4.1. Metodologia i metodyka nauki finansów 49	
1.4.2. Abstrakcje naukowe stosowane w nauce finansów 49	
1.5. Nauka finansów - funkcje, paradygmaty, perspektywy 57	
1.5.1. Problemy badawcze nauki finansów 59	
1.5.2. Główne paradygmaty („wzorce myślenia”) współczesnej nauki finansów 59	
1.5.3. Współczesne i przyszłe wyzwania wobec nauki finansów (studia przypadków) 64	

Rozdział 2

Geneza, ewolucja i teorie pieniądza 67

2.1. Stadia rozwoju pieniądza 67	
2.2. Euro - wspólna waluta europejska 70	
2.3. Rola pieniądza we współczesnej gospodarce 72	
2.4. Wymienialność pieniądza i systemy kursów walutowych 75	
2.4.1. Wymienialność waluty 75	
2.4.2. Kurs walutowy. Systemy kursów walutowych 76	
2.5. Popyt na pieniądz i podaż pieniądza 78	
2.5.1. Popyt na pieniądz 78	
2.5.2. Pojęcie podaży pieniądza 81	

- 2.5.3. Mechanizm kreacji pieniądza 82
- 2.6. Główne teorie pieniądza 85
 - 2.6.1. Klasyczna ilościowa teoria pieniądza 85
 - 2.6.2. Teoria preferencji płynności J.M. Keynesa 87
 - 2.6.3. Monetarystyczna teoria pieniądza M. Friedmana 88
 - 2.6.4. Neokeynesizm i neomonetarystyka 89
 - 2.6.5. *New View* 90
- 2.7. Inflacja - pojęcie, rodzaje, skutki i metody przeciwdziałania 90
 - 2.7.1. Pojęcie i rodzaje inflacji 90
 - 2.7.2. Deflacja 92
 - 2.7.3. Ekonomiczne i społeczne skutki inflacji 93
 - 2.7.4. Metody przeciwdziałania inflacji 95

Rozdział 3

Architektura współczesnego systemu finansowego 97

- 3.1. Istota, funkcje i zasady działania systemu finansowego 97
 - 3.1.1. Pojęcie i otoczenie systemu finansowego 97
 - 3.1.2. Funkcje systemu finansowego 99
 - 3.1.3. Zasady funkcjonowania systemu finansowego 101
- 3.2. Międzynarodowy system finansowy 102
- 3.3. System finansowy państwa (krajowy sektor finansowy) 104
 - 3.3.1. Sektor finansowy a sektor niefinansowy 104
 - 3.3.2. Podmioty nadwyżkowe i deficytowe 105
 - 3.3.3. Struktura krajowego systemu finansowego 106
 - 3.3.4. Konkurencja i kooperacja w sektorze finansowym 109
 - 3.3.5. Konkurencyjność i inne atrybuty systemu finansowego 112
 - 3.3.6. Procesy integracji bankowości i ubezpieczeń 113
- 3.4. Rozwój i internacjonalizacja systemu finansowego w Polsce na przełomie XX i XXI wieku 116
 - 3.4.1. Status własnościowy przedsiębiorstw finansowych 119
 - 3.4.2. Wielkość instytucji finansowej 120
 - 3.4.3. Pochodzenie kapitału instytucji finansowych 122
- 3.5. Strategia i polityka bezpieczeństwa na rynkach finansowych Unii Europejskiej 126
 - 3.5.1. Uwagi wstępne 126
 - 3.5.2. Główne dylematy strategii i polityki rozwoju rynków finansowych Unii Europejskiej 127

Rozdział 4

Banki i systemy bankowe 133

- 4.1. Początki rozwoju bankowości i banków 133
 - 4.1.1. Geneza pojęcia „bank” 133
 - 4.1.2. Stadia ewolucji bankowości 133
 - 4.1.3. Współczesne określenia i definicje banku 136
- 4.2. Rodzaje banków 137
- 4.3. Rola banków w gospodarce 141
- 4.4. System bankowy - pojęcie, funkcje, modele 143
- 4.5. Systemy bankowe w wybranych krajach 146

- 4.5.1. System bankowy Stanów Zjednoczonych 146
- 4.5.2. System bankowy Niemiec 150
- 4.5.3. System bankowy Wielkiej Brytanii 152
- 4.5.4. System bankowy Japonii 153
- 4.6. System bankowy w Polsce - rys historyczny 155

Rozdział 5

Bankowość centralna i polityka pieniężna 159

- 5.1. Krótka historia bankowości centralnej 159
 - 5.1.1. Bankowość centralna w Polsce 160
 - 5.1.2. Bank Polski 161
 - 5.1.3. Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa 161
 - 5.1.4. Bank Polski SA 161
 - 5.1.5. Narodowy Bank Polski 162
- 5.2. Narodowy Bank Polski po 1988 r. 163
- 5.3. Cel i funkcje NBP 169
 - 5.3.1. Cel działania NBP 169
 - 5.3.2. Bank emisyjny 170
 - 5.3.3. Bank banków 171
 - 5.3.4. Nadzór bankowy 172
 - 5.3.5. Organizacja rozliczeń pieniężnych 174
 - 5.3.6. Działalność dewizowa 176
 - 5.3.7. Pozostałe obszary działalności 176
 - 5.3.8. Bank państwa 177
- 5.4. Polityka pieniężna współczesnego banku centralnego 178
 - 5.4.1. Cele polityki pieniężnej 178
 - 5.4.2. Instrumenty polityki pieniężnej 180
 - 5.4.3. Rezerwa obowiązkowa 180
 - 5.4.4. Operacje otwartego rynku 181
 - 5.4.5. Operacje kredytowo-depozytowe 183
 - 5.4.6. Instrumenty administracyjne 184
 - 5.4.7. Polityka pieniężna w Polsce 184
- 5.5. Niezależność banku centralnego 187

Rozdział 6

Bankowość komercyjna i spółdzielcza 193

- 6.1. Zasady działania przedsiębiorstwa bankowego 193
- 6.2. Konkurencyjność przedsiębiorstwa bankowego 195
 - 6.2.1. Model współczesnego banku 196
 - 6.2.2. Przeobrażenia struktury własnościowej i organizacyjnej banku 197
- 6.3. Nowe tendencje w organizacji i zarządzaniu przedsiębiorstwami bankowymi 199
 - 6.3.1. Specyfika zarządzania bankiem 199
 - 6.3.2. Główne techniki wykorzystywane w zarządzaniu bankiem 199
- 6.4. Bankowość spółdzielcza w Europie 203
 - 6.4.1. Uwarunkowania rozwoju bankowości spółdzielczej w Europie 203
 - 6.4.2. Struktury organizacyjne banków spółdzielczych w Europie 205

6.4.3. Bankowość spółdzielcza w Polsce 207

6.5. Tendencje rozwojowe i zmiany strukturalne w bankowości komercyjnej i spółdzielczej na świecie i w Polsce 211

Rozdział 7

Elementy bankowości elektronicznej 217

7.1. Istota bankowości elektronicznej - pojęcie, elementy, ewolucja 217

7.1.1. Pojęcie i elementy bankowości elektronicznej 217

7.1.2. Ewolucja systemów bankowości elektronicznej 219

7.1.3. Główne przyczyny rozwoju bankowości elektronicznej 222

7.1.4. Usługi bankowości elektronicznej 222

7.2. Bankowość internetowa i modemowa - pojęcie, ewolucja, klasyfikacja 223

7.2.1. Pojęcie i ewolucja bankowości internetowej 223

7.2.2. Klasyfikacja banków świadczących usługi poprzez Internet 225

7.2.3. Bankowość modemowa 227

7.3. Bankowość telefoniczna - pojęcie i formy 229

7.4. Bankowość terminalowa - bankomaty, terminale, kioski 231

7.4.1. Bankomaty - pojęcie i ewolucja 232

7.4.2. Klasyfikacja bankomatów 232

7.4.3. Elektroniczne terminale do akceptowania kart 233

7.4.4. Kioski multimedialne 234

7.5. Elektroniczne instrumenty płatnicze - pojęcia, klasyfikacja, podmioty, umowa 235

7.5.1. Pojęcie i klasyfikacja elektronicznych instrumentów płatniczych 235

7.5.2. Podmioty biorące udział w realizacji płatności z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych 237

7.5.3. Wydawcy elektronicznych instrumentów płatniczych 238

7.5.4. Posiadacze elektronicznych instrumentów płatniczych 239

7.5.5. Agenci rozliczeniowi i akceptanci elektronicznych instrumentów płatniczych 239

7.5.6. Systemy (organizacje) elektronicznych instrumentów płatniczych 240

7.5.7. Umowa o elektroniczny instrument płatniczy 240

Rozdział 8

Usługi, operacje i czynności bankowe 243

8.1. Pojęcie, cechy i klasyfikacja usług, operacji i czynności bankowych 243

8.1.1. Pojęcie usług, operacji, czynności finansowych i bankowych 243

8.1.2. Cechy usług bankowych 247

8.1.3. Klasyfikacja usług bankowych 249

8.2. Kredytowe usługi, operacje, czynności bankowe. Pojęcie kredytu 252

8.2.1. Rodzaje kredytów 252

8.2.2. Elementy i cechy umowy kredytowej 255

8.2.3. Procedura kredytowa, ocena zdolności kredytowej 255

8.2.4. Główne formy zabezpieczenia kredytu 258

8.3. Depozytowe usługi, operacje, czynności bankowe 261

8.4. Rozliczeniowe usługi, operacje, czynności bankowe. Operacje gotówkowe 264

8.4.1. Operacje kasowo-skarbcowe 264

- 8.4.2. Rozliczenia gotówkowe 264
- 8.4.3. Rozliczenia bezgotówkowe 265
- 8.5. Odbiorcy i oferenci usług, operacji, czynności bankowych 270
- 8.6. Formy sprzedaży usług, operacji, czynności bankowych 273

Rozdział 9

Elementy ubezpieczeń gospodarczych i społecznych 277

- 9.1. Pojęcie i zakres ryzyka 277
- 9.2. Istota, funkcje i zasady ubezpieczeń 280
- 9.3. Regulacja prawna działalności ubezpieczeniowej 283
 - 9.3.1. Instytucje ubezpieczeniowe 283
- 9.4. Techniczna charakterystyka kontraktu ubezpieczeniowego 286
- 9.5. Gospodarka finansowa zakładu ubezpieczeń 291
 - 9.5.1. Upadłość zakładu ubezpieczeń 296
 - 9.5.2. Metody oceny towarzystwa ubezpieczeniowego 298
- 9.6. Ubezpieczenia społeczne 300
 - 9.6.1. Składka na ubezpieczenie społeczne 304
 - 9.6.2. Otwarte fundusze emerytalne - zasady funkcjonowania 305

Rozdział 10

Elementy rynku kapitałowego 309

- 10.1. Otoczenie i podstawy teoretyczne rynku kapitałowego 309
 - 10.1.1. Otoczenie rynku kapitałowego 309
 - 10.1.2. Teoretyczne podstawy rynku kapitałowego 309
 - 10.1.3. Teoria efektywnych rynków kapitałowych 310
 - 10.1.4. Prace H. Markowitza i J. Tobina 311
 - 10.1.5. Główne modele rynku kapitałowego (W. Sharpa, CAPM, APT) 312
 - 10.1.6. Psychologia giełdy i idea finansów behawioralnych 313
 - 10.1.7. Teoria chaosu i modele nieliniowe a rynek kapitałowy 314
- 10.2. Pojęcie i struktura krajowego rynku kapitałowego 314
 - 10.2.1. Istota i definicje rynku kapitałowego 314
 - 10.2.2. Podstawowe cechy i funkcje rynku kapitałowego 315
 - 10.2.3. Elementy rynku kapitałowego 316
- 10.3. Inwestycje rzeczowe i kapitałowe. Instrumenty rynku pieniężnego i kapitałowego 318
 - 10.3.1. Inwestycje rzeczowe i kapitałowe 318
 - 10.3.2. Instrumenty rynku pieniężnego 320
 - 10.3.3. Instrumenty rynku kapitałowego - główne kryteria podziału 322
 - 10.3.4. Gospodarcze funkcje papierów wartościowych 323
 - 10.3.5. Obligacje 323
 - 10.3.6. Akcje 324
 - 10.3.7. Hipoteczne i publiczne listy zastawne 325
 - 10.3.8. Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych 326
 - 10.3.9. Instrumenty pochodne 327
 - 10.3.10. Podstawy podejmowania decyzji inwestycyjnych 327
- 10.4. Giełda Papierów Wartościowych 328
 - 10.4.1. Istota, definicje i funkcje giełdy papierów wartościowych 328

- 10.4.2. Giełda papierów wartościowych w Polsce 329
- 10.4.3. Otoczenie giełdy, jej uczestnicy i instytucje rynku kapitałowego 329
- 10.4.4. Główne rodzaje zleceń giełdowych 331
- 10.4.5. Ustalanie cen walorów, przyjmowanie zleceń i organizacja sesji giełdowej 332
- 10.4.6. Kapitalizacja rynkowa spółki akcyjnej i kapitalizacja giełdy 333
- 10.4.7. Indeksy giełdowe i giełdy na świecie 334
- 10.5. Techniczna, fundamentalna i portfelowa analiza papierów wartościowych 335
- 10.5.1. Cykle (fale) giełdowe, wskaźniki rynkowe 335
- 10.5.2. Analiza techniczna 336
- 10.5.3. Analiza fundamentalna 337
- 10.5.4. Analiza portfelowa 338
- 10.6. Strategie giełdowe (inwestycyjne) 338
- 10.6.1. Problemy podejmowania decyzji inwestycyjnych i strategie giełdowe 338
- 10.6.2. Podstawowe rodzaje przestępstw na rynku kapitałowym 339

Rozdział 11

Elementy finansów przedsiębiorstw 341

- 11.1. Wprowadzenie do finansów przedsiębiorstw 341
 - 11.1.1. Pojęcie przedsiębiorstwa oraz przedsiębiorcy 341
 - 11.1.2. Cele finansów przedsiębiorstwa 343
 - 11.1.3. Formy prawne prowadzenia działalności gospodarczej 344
 - 11.1.4. Specyfika finansów korporacji i MŚP 346
- 11.2. Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa 348
 - 11.2.1. Elementy analizy finansowej przedsiębiorstwa 348
 - 11.2.2. Dźwignia finansowa i próg rentowności 356
- 11.3. Kształtowanie struktury kapitału przedsiębiorstwa 357
 - 11.3.1. Elementy składowe kapitałów firmy 357
 - 11.3.2. Wybrane źródła pozyskiwania kapitału przez przedsiębiorstwa 363
- 11.4. Decyzje inwestycyjne przedsiębiorstwa 369

Rozdział 12

Elementy finansów gospodarstw domowych 375

- 12.1. Pojęcie, cel i funkcje gospodarstw domowych 375
 - 12.1.1. Gospodarstwo domowe jako podmiot gospodarujący 375
 - 12.1.2. Gospodarstwo domowe jako zespół osób mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się 375
 - 12.1.3. Gospodarstwo domowe jako jednostka konsumpcyjna 376
 - 12.1.4. Gospodarstwa domowe jako homo oeconomicus 376
 - 12.1.5. Gospodarstwa domowe - istotny podmiot systemu finansowego 376
 - 12.1.6. Cel działalności gospodarstwa domowego 376
 - 12.1.7. Funkcje gospodarstw domowych 377
- 12.2. Klasyfikacja gospodarstw domowych 378
- 12.3. Pojęcie finansów gospodarstw domowych 383

- 12.4. Decyzje finansowe gospodarstw domowych 383
- 12.4.1. Obszary decyzji finansowych gospodarstw domowych 383
- 12.4.2. Konsumpcja jako obszar decyzji gospodarstw domowych 384
- 12.4.3. Oszczędzanie i inwestowanie jako obszar decyzyjny gospodarstw domowych 387
- 12.4.4. Oszczędzanie w teoriach ekonomicznych 389
- 12.4.5. Kredytowanie i bankructwa gospodarstw domowych 390
- 12.5. Racjonalność decyzji finansowych gospodarstw domowych 392
- 12.5.1. Racjonalność decyzji gospodarstw domowych 392
- 12.5.2. Racjonalność w świetle teorii 396
- 12.5.3. Podatki od osób fizycznych a zmiany w strukturze finansowania konsumpcji 397

Rozdział 13

Elementy finansów publicznych (rządowych i samorządowych) 401

- 13.1. Finanse publiczne - istota zjawiska 401
- 13.1.1. Struktura systemu finansów publicznych (ujęcie podmiotowe, prawne, instytucjonalne, instrumentalne) 401
- 13.1.2. Budżet państwa w systemie finansów publicznych 402
- 13.1.3. Funkcje budżetu państwa i zasady budżetowe 403
- 13.1.4. Zasady budżetowe 405
- 13.1.5. Zasadnicze elementy procedury projektowania budżetu państwa 406
- 13.2. Wydatki i dochody budżetowe 408
- 13.2.1. Istota wydatków publicznych 408
- 13.2.2. Rodzaje wydatków publicznych 408
- 13.2.3. Racjonalizacja wydatków publicznych 410
- 13.2.4. Rodzaje dochodów publicznych 412
- 13.3. Równowaga i nierównowaga budżetowa. Deficyt budżetowy. Dług publiczny 414
- 13.3.1. Istota i czynniki równowagi budżetowej 414
- 13.3.2. Rodzaje sald budżetowych: nadwyżka budżetowa i deficyt budżetowy 416
- 13.3.3. Dług publiczny 418
- 13.4. Podatki i polityka fiskalna 420
- 13.4.1. Definicja, rodzaje i funkcje podatków 420
- 13.4.2. Główne zasady podatkowe 422
- 13.4.3. Krzywa Arthura Laffera 423
- 13.4.4. Determinanty i kryteria oceny systemów podatkowych 425
- 13.4.5. Istota, cele i instrumenty polityki fiskalnej 426
- 13.5. Współczesny system podatkowy w Polsce 428
- 13.5.1. Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT) 428
- 13.5.2. Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) 429
- 13.5.3. Podatek akcyzowy 430
- 13.5.4. Podatek od towarów i usług 431
- 13.5.5. Podatek od gier losowych i zakładów wzajemnych 432
- 13.6. Finanse samorządowe (regionalne i lokalne) 433
- 13.6.1. Pozycja finansów samorządowych w systemie finansów

publicznych. Determinanty i granice decentralizacji 433

13.6.2. Finanse regionalne - determinanty konkurencyjności regionów
w Polsce 434

13.6.3. Finanse lokalne (komunalne) - czynniki oddziałujące na budżety
powiatów i gmin 435

13.6.4. Finanse samorządowe a instytucje bankowo-finansowe 437

13.6.5. Samorządy jako beneficjenci funduszy strukturalnych i funduszu
spójności Unii Europejskiej 439

Bibliografia.....443